

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

บุญจิตต์ ณ ลำเลียง ได้ทำการสำรวจการทำงานของบัณฑิตทางการศึกษา ของปีการศึกษา 2510 เมื่อพุทธศักราช 2511 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจอาชีพ การรับ นิศชอบในหน้าที่ วิชาที่สอนและความเห็นต่อสถานศึกษาที่สำเร็จมารวมทั้งหลักสูตรที่ได้ศึกษา มาด้วย บัณฑิตทางการศึกษาที่สำรวจได้แก่บัณฑิตจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน และวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน จำนวน 1,148 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผล การวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตร้อยละ 58 ทำงานนอกเขตภูมิลำเนา บัณฑิตร้อยละ 90 มีงาน ประจำทำอยู่แล้ว ร้อยละ 10 ที่เหลือศึกษาต่อเป็นส่วนใหญ่ ในจำนวนบัณฑิตที่ทำงานแล้ว ทั้งหมดร้อยละ 90 มีอาชีพครู ร้อยละ 36 ทำงานที่เคยทำมาก่อน บัณฑิตร้อยละ 38 ต้อง การเป็นข้าราชการที่มีใบครู ส่วนบัณฑิตที่ต้องการเป็นครูนั้นมีเพียงร้อยละ 34 เพราะเห็น ว่ามีความมั่นคงกว่างานอื่น ส่วนบัณฑิตที่เลือกทำงานส่วนตัวนั้นเห็นว่าเพราะมีความอิสระดี เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์จากสถาบันการศึกษานั้น พบว่า บัณฑิตนำไปใช้ค่อนข้างมาก มีบัณฑิตที่ไม่ได้สอนตรงสายวิชาที่เรียนไป ร้อยละ 33 วิชาที่นำไปใช้สอนได้มากที่สุด คือ วิชาครู ผู้มีอาชีพครูมีชั่วโมงสอนเฉลี่ย 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เกี่ยวกับความเห็นต่อการจัด หลักสูตร ผู้สอน การบริหารอุปกรณ์ หอสมุด อาคารเรียน การบริการและกิจกรรมนอก หลักสูตรของสถาบันนั้น บัณฑิตโดยทั่วไปเห็นว่าค่อนข้างดี ในด้านหลักสูตรนั้นบัณฑิต ร้อยละ 90 เห็นว่าควรมีการปรับปรุงโดยให้มีการเพิ่มและลดบางวิชา และเห็นว่าการปัจฉิมนิเทศ

นั้นมีประโยชน์ค่อนข้างมาก¹

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2513 เสริมจิต ชูพินิจ ได้ทำการสำรวจการทำงาน
ของบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจอาชีพ การนำความรู้และ
ประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ ปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติงานและเพื่อนำข้อมูล
ของบัณฑิตที่เคยมาปรับปรุงหลักสูตรและการสอนของสถาบันการศึกษาทั้งสาม บัณฑิตที่เป็น
ประชากรจากสถาบันทั้งสามแห่งได้แก่ บัณฑิตจากแผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร และบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน
หรือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประสานมิตร และวิทยาเขตบางแสนในปัจจุบัน
รวมจำนวนบัณฑิตทั้งสามสถาบันที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 519 คน โดยใช้แบบสอบถาม
เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทำงานด้าน
บริหาร สังเกตกรมวิสามัญศึกษา หรือกรมสามัญศึกษาในปัจจุบัน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา
ธิการ และกรมการฝึกหัดครูตามลำดับ ในด้านความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา
ในสาขาวิชาบริหารการศึกษานั้น บัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน
พอประมาณ นอกจากการวิจัยการศึกษาเท่านั้นที่นำมาใช้น้อยมาก ปัญหาสำคัญที่สุดในการ
ปฏิบัติงานของบัณฑิต คือ ปัญหาการบริหารเนื่องจากขาดกำลังคน งบประมาณและอุปกรณ์
ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร ครูรวมงาน นักเรียน สิ่งแวดล้อมต่างๆ และ
ปัญหาส่วนตัว ในด้านความเห็นต่อสถาบันนั้นบัณฑิตเห็นว่าการจัดการศึกษานั้นเหมาะสมพอ
ประมาณ และได้เสนอแนะว่าควรปรับปรุงคุณภาพและปริมาณการสอน การสอนควรเน้นภาค

¹บุญจิต ฌ ลำเลียง, "การสำรวจการทำงานของบัณฑิตทางการศึกษา ปี
พ.ศ. 2510" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 78-85.

ปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี และควรเพิ่มวิชาการบางวิชาที่จำเป็นต่อการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน¹

ในปีเดียวกันนี้เอง วรณวิไล ชุมภิรมย์ ได้วิจัยด้านการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาศรีศาสตร์บัณฑิต สาขาพยาบาลศึกษา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อสำรวจหน้าที่ที่รับผิดชอบในการทำงาน การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้และความคิดเห็นรวมทั้งข้อเสนอแนะของบัณฑิตต่อการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ของคณะศรีศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างประชากรจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2511 และปีการศึกษา 2512 ปีละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในด้านการสอนซึ่งตรงกับความมุ่งหมายของหลักสูตรที่เรียนไป บัณฑิตส่วนใหญ่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ทั้งวิชาพยาบาลและวิชาครูไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงาน ในด้านปัญหาการทำงานนั้นพบว่า ส่วนใหญ่ได้แก่การขาดหนังสือสำหรับค้นคว้าในสาขาวิชาที่สอนเพื่อใช้ในการเตรียมการสอน ขาดอุปกรณ์ในที่ทำงาน คือ สถานที่สอนอยู่ แต่บัณฑิตส่วนใหญ่ก็มีความพอใจในงานที่ทำอยู่²

ในปีพุทธศักราช 2504 วิไลวรรณ เจริญพงษ์ ได้ศึกษากการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตศรีศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์และศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในทัศนะของตนเองและผู้บังคับบัญชา และเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในแต่ละรุ่นและแต่ละสาขาวิชาในทัศนะของตนเองและทัศนะของผู้บังคับบัญชา บัณฑิตที่เป็นประชากรในการวิจัย

¹ เสริมจิต ชูพินิจ, "การสำรวจการทำงานของบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 19, 128-133.

² วรณวิไล ชุมภิรมย์, "การติดตามผลของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาพยาบาลศึกษา แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะศรีศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2511-2512" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 53-56.

ครั้งนี้ คือ บัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตร 4 ปี และสำเร็จระหว่างปีพุทธศักราช 2519 ถึงพุทธศักราช 2511 จำนวน 89 คน ที่มีอาชีพครูเท่านั้น โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 89 คน โดยใช้แบบสอบถามเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตที่มีอาชีพครูสอนนักเรียนตรงตามสาขาวิชาและสายวิชาเอก วิชาโทที่ได้ศึกษาไปในอัตราชั่วโมงที่เจ้าสังกัดกำหนดในด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น ความเห็นของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาไม่สัมพันธ์กัน แต่ส่วนมากผู้บังคับบัญชาและบัณฑิตพอใจความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในแต่ละท่านโดยส่วนรวม แต่บางท่านยังไม่เป็นที่พอใจนัก ความเห็นของผู้บังคับบัญชาและบัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตแต่ละรุ่นและแต่ละสายวิชา มีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน¹

ในปีเดียวกันนี้ ภาวณี อริยกุลกาญจน์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลบัณฑิตทางแพทยศาสตร์ ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจอาชีพของบัณฑิตทางแพทยศาสตร์ การกระจายของบัณฑิตที่ประกอบอาชีพแพทย์ สำรวจลักษณะงานของบัณฑิตที่ประกอบอาชีพแพทย์ และเปรียบเทียบความแตกต่างในการประกอบอาชีพระหว่างบัณฑิตชายและบัณฑิตหญิง บัณฑิตที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บัณฑิตแพทยศาสตร์ จากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2489 ถึงปีการศึกษา 2508 จำนวน 512 คน โดยที่ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลปรากฏว่า บัณฑิตทางแพทยศาสตร์เกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 92 ประกอบอาชีพแพทย์ ร้อยละ 6 ไปทำการศึกษาต่อในต่างประเทศ และร้อยละ 2 ทำงานด้านอื่น บัณฑิตที่ประกอบอาชีพแพทย์ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ในส่วนภูมิภาคนั้น มีบัณฑิตกระจายอยู่ในภาคเหนือมาก

¹ วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 45-46.

กว่าภาคอื่นเล็กน้อย การกระจายในหน่วยงานลักษณะต่าง ๆ นั้น พบว่า มีการกระจายอยู่ในโรงพยาบาลและโรงเรียนแพทย์มากกว่าในศูนย์บริการอนามัยและสถานอนามัย ในด้านหน่วยงานที่บัณฑิตทำงานอยู่นั้น พบว่า เกือบทั้งหมดกระจายอยู่ในหน่วยงานที่ตั้งที่รัฐบาล งานหลักของบัณฑิตส่วนใหญ่ คือ การตรวจรักษาและป้องกันโรค ความแตกต่างระหว่างเพศของบัณฑิตมีความสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชีพในเขตความเจริญของท้องถิ่น ภาค และลักษณะของหน่วยงาน¹

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2515 สันติภาพ กองกาญจนะ ได้ทำการศึกษาการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร หรือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร ในปัจจุบัน ความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่มีต่อบัณฑิต การประเมินค่าตนเองในความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต และความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่อสถาบันในต่าง ๆ โดยสุ่มตัวอย่างจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 ถึงปีการศึกษา 2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมวิสามันธุ์และวิทยาลัยครู ในภาคการศึกษา 9, 10 และ 11 จำนวน 315 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตเอาใจใส่ต่อหน้าที่ที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมการสอน บัณฑิตรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ปรับตัวเข้ากับผู้บังคับบัญชาได้ดี บัณฑิตเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการปฏิบัติงานทั่วไปดี มีบุคลิกภาพดี นอกจากนี้ บัณฑิตได้แสดงความเห็นต่อสถาบันหรือวิทยาลัยวิชาการศึกษาว่า กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ให้แกบัณฑิตนั้นมีประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติงาน การเรียนการสอนควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงบ้างรวมทั้ง

¹ภาวิณี อริยกุลกาญจน์, "การติดตามผลบัณฑิตทางแพทยศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 55-56.

บริการบางอย่าง¹

ในปีเดียวกันนี้เองได้มีผู้ศึกษาการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านการศึกษาในวิชาเอกต่าง ๆ กันเช่น กัณฑ์ พูลศิลป์ ได้ติดตามผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกชีววิทยา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักสูตรวิชาเอกชีววิทยา การปฏิบัติงานของบัณฑิตและเพื่อทราบข้อเสนอแนะจากบัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตรและการทำงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ บัณฑิตที่ทำงานด้านการศึกษา จำนวน 35 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ของวิชาเอกชีววิทยานั้นเหมาะสมแล้วเป็นส่วนใหญ่ แต่ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาวิชาให้กว้างและลึกขึ้นอีก บางวิชาลึกซึ้งเกินไปควรตัดเนื้อหาออกบ้าง ประสภกรรมคานการทดลอง บัณฑิตได้นำไปใช้มากถึงร้อยละ 37.25 และบัณฑิตที่นำไปใช้ปานกลาง ร้อยละ 33.20 ส่วนจำนวนหน่วยกิตที่เรียนนั้นเหมาะสมแล้ว และเห็นว่าหลักสูตรที่เรียนนั้นต่อเนื่องกับพื้นฐานความรู้เดิม การสอนของอาจารย์ใช้การบรรยายมากเกินไป การวัดผลวัดความจำเป็นส่วนใหญ่และวัดไม่ครอบคลุมทุกด้าน ประการสุดท้ายที่เป็นปัญหาคือ ตำราและเอกสารประกอบการเรียนมีน้อย² ส่วนในค่านวิชาเอกฟิสิกส์นั้น ระวีวรรณ ศรีบุญลือ ได้ติดตามผลผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา 2508 ถึงปีการศึกษา 2512 จำนวน 80 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักสูตรวิชาเอกฟิสิกส์ การปฏิบัติงานและ

¹สันติภาพ กองกาญจนะ, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510-2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมวิสามนัญ วิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 9, 10, 11" (ปริญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 162-178.

²กัณฑ์ พูลศิลป์, "การศึกษาเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิตวิชาเอกชีววิทยา (นิสิต) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา 2508-2515" (ปริญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 81-90.

เพื่อทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนของสถาบัน การวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาวิชาในหลักสูตร บางวิชาควรที่จะเพิ่มเติม บางวิชาเนื้อหาซ้ำซ้อนกันควรที่จะตัดออกบ้าง การเรียนบางวิชาไม่ควรแยกเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิชาที่ควรเพิ่มเนื้อหาอย่างยิ่งได้แก่ การทำอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติงานด้านการสอนของบัณฑิตนั้นได้นำความรู้ไปใช้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการทดลอง ปัญหาในการปฏิบัติงาน คือ ขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ในการทดลอง และความเห็นต่อการสอนของอาจารย์นั้น บัณฑิตเห็นว่าควรมีการปรับปรุงและควรเลือกผู้ที่เคยมีประสบการณ์การสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มาทำการสอนนิสิต¹

นอกจากนี้ ชัยนันท บุษยรักษ์ ได้ศึกษาเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกฟิสิกส์ ของบัณฑิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ในปีพุทธศักราช 2515 นี้เช่นกัน โดยมีวัตถุประสงค์และวิธีการวิจัยเช่นเดียวกับ ธีรบุญลือ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 55 คน ผลการวิจัยคล้ายคลึงกับธีรบุญลือ เช่นกัน คือ บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มเนื้อหาบางวิชาให้ลึกซึ้งและกว้างขึ้น เครื่องมือทางด้านการทดลองมีไม่เพียงพอ จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตรควรเพิ่มในวิชาทางด้านการทดลอง ส่วนการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานนั้นแต่ละวิชานำไปใช้มากน้อยต่างกัน ความรู้ทางด้านการทดลองนำไปใช้มากกว่าด้านอื่น ๆ แบบการสอนต่าง ๆ ได้นำไปใช้ปานกลาง กิจกรรมที่ควรเน้น คือ การฝึกทำอุปกรณ์ควรจะมีมากขึ้น ในด้านปัญหาการทำงานนั้นส่วนใหญ่เนื่องจากขาดความชำนาญในการสอน อุปกรณ์ในการสอนมีไม่เพียงพอ และความรู้บาง

¹ธีรบุญลือ ธีรบุญลือ, "การศึกษาเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จปริญญาการศึกษา บัณฑิต วิชาเอกฟิสิกส์ (นิสิต) วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา 2508-2512" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 81-90.

อย่างของบัณฑิตไม่ลึกซึ้งพอ¹

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2517 บุญชัย บุญวิรัตน์ ได้ศึกษาค้นการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยมุ่งศึกษาในทัศนคติของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานของบัณฑิตต่อความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต การวิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 123 คน และผู้ร่วมงานของบัณฑิตจำนวน 132 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ในทัศนคติของผู้บังคับบัญชานั้นเห็นว่า บัณฑิตมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยทั่วไปค่อนข้างดี ในด้านบุคลิกภาพที่เห็นว่าดี คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง การแต่งกายและมารยาททางเหมาะสมกับการเป็นครู ส่วนในด้านหน้าที่รับผิดชอบ ความขยันในการทำงานและการเป็นผู้นำนั้นก็อยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน ในด้านการผลิตงานทางวิชาการและการจัดกิจกรรมวิชาการนั้นบัณฑิตมีความสามารถปานกลาง ส่วนในทัศนคติของผู้ร่วมงานนั้นเห็นว่า บัณฑิตสามารถปฏิบัติงานได้ดีและมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่ การผลิตงานทางวิชาการและความสามารถในการเป็นผู้นำนั้นอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และความสามารถในการจัดกิจกรรมวิชาการนั้นน้อย²

¹ไชยันต์ บุญยรักษ, "การศึกษาเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกฟิสิกส์ จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2508-2513" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 208-225.

²บุญชัย บุญวิรัตน์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2515 : ทัศนคติของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2517), หน้า 76-89.

ในปีเดียวกันนี้เอง ประเสริฐ ภูจันทิก ได้ศึกษาด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาเช่นกัน โดยศึกษาในด้านการประเมินค่าตนเองเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต จำนวน 240 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ประเมินค่าตนเองค่อนข้างสูง โดยเฉพาะความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ แยกต่างจากผลงานทางวิชาการ เห็นว่ายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ความเห็นของบัณฑิตชายเชื่อว่าตนสามารถจัดกิจกรรมทางวิชาการสูงกว่าบัณฑิตหญิง ส่วนบัณฑิตหญิงเห็นว่าตนมีบุคลิกภาพในการแต่งกายและมารยาทดีกว่าบัณฑิตชาย บัณฑิตแต่ละสาขาประเมินความสามารถของตนแตกต่างกัน การศึกษาตามกลุ่มคะแนนเฉลี่ยสูง-ต่ำ ของการศึกษานั้น ปรากฏว่า บัณฑิตผู้มีคะแนนเฉลี่ยสูง เชื่อว่าตนมีความรู้สมกับระดับการศึกษาสูงกว่าผู้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ ในด้านความเห็นต่อสถานศึกษานั้นเห็นว่า การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานแต่ละสาขานั้นมากน้อยแตกต่างกัน¹

ในปีเดียวกันนี้เอง ทวีป ศิริวิรมี ได้ศึกษาการติดตามผลของบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การติดตามผลบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์นี้น่าสนใจมาก เนื่องจากวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาการจึงน่าศึกษาว่าอาชีพของบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์นั้นส่วนใหญ่ได้แก่อะชีพใด และมีการกระจายไปสู่อาชีพใดบ้าง วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ได้แก่ เพื่อสำรวจอาชีพ ลักษณะงาน และจำนวนบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ บัณฑิตที่เป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2478 ถึงปีการศึกษา 2512 จำนวน 512 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 52.60 ประกอบอาชีพครู-อาจารย์

¹ประเสริฐ ภูจันทิก, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2515 : การประเมินค่าตนเอง" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามัธยมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2517), หน้า 91-99.

และร้อยละ 42.49 ประกอบอาชีพเป็นนักวิเคราะห์หรือวิจัยและงานด้านอุตสาหกรรม บัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนภาคอื่นมีกระจายบ้างเล็กน้อย หน่วยงานที่บัณฑิตประกอบอาชีพนั้น ได้แก่ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 38.75 ส่วนราชการทั่วไปร้อยละ 30.06 สถาบันระดับการศึกษาต่ำกว่าอุดมศึกษาร้อยละ 13.00 งานเอกชนร้อยละ 9.54 และงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 8.68 และบัณฑิตส่วนใหญ่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์¹

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2518 จันทรา ณ ระนอง ได้ติดตามผลบัณฑิตสาขา พยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2513 ถึงปีการศึกษา 2517 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยต่อยอดจาก วรณวิไล ชุมภิรมย์ ที่ได้ ทำการวิจัยไว้เมื่อปีพุทธศักราช 2513 และมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคล้ายคลึงกัน บัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษามีจำนวน 170 คน ในจำนวนนี้มีบัณฑิตไปต่างประเทศ 16 คน จึงเหลือ จำนวนบัณฑิตที่เป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยจริง ๆ 154 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิต สาขาพยาบาลศึกษา ร้อยละ 79.09 ทำหน้าที่สอนนักเรียนพยาบาลในระดับต่าง ๆ และ สอนวิชาอื่นซึ่งเป็นพื้นฐานของการศึกษาวิชาชีพพยาบาล ซึ่งมีอยู่ในหลักสูตรการศึกษาของ สถาบันที่บัณฑิตทำงานอยู่ ส่วนบัณฑิตที่ทำหน้าที่รักษาพยาบาลผู้ป่วยโดยตรงมีร้อยละ 11.82 นอกนั้นทำงานด้านอื่น ๆ บัณฑิตทั้งหมดมีความพอใจในงานที่ทำอยู่ ร้อยละ 56.37 และ ร้อยละ 3.64 ไม่พอใจในงานที่ทำอยู่เนื่องจากเป็นงานที่ไม่ตรงกับสายวิชาที่เรียนมา ใน ด้านการใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนนั้นพบว่า บัณฑิตใช้ความรู้ด้านวิชาครูและ การพยาบาล ร้อยละ 66.35 และ 54.55 ตามลำดับ ปัญหาการทำงานนั้นมีส่วนที่ตรงกับ วรณวิไล ชุมภิรมย์ วิจัยพบคือ การขาดหนังสือสำหรับคนควาประกอบการสอนและการ

¹ทวีป ศิริวิรัมย์, เรืออากาศโท, "การติดตามผลบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 12, 50-51.

ทำงาน ร้อยละ 31.25 ส่วนปัญหาอื่นที่ จันทรา ณ ระนอง พบได้แก่ บัณฑิตมีความรู้ไม่ลึกซึ้งพอในเนื้อหา ร้อยละ 10.94 และมีงานรับผิดชอบมากเกินไป ร้อยละ 15.63 ทำให้เป็นอุปสรรคในการเตรียมการสอน บัณฑิตส่วนใหญ่ได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงเนื้อหาวิชา โดยเฉพาะวิชาเอกและวิชาโทให้ลึกซึ้งกว่าที่เป็นอยู่ และควรปรับปรุงวิธีสอนของอาจารย์นี้เทศก¹

ในปีต่อมาคือปีพุทธศักราช 2518 บังอร คณิงเทศ ได้ติดตามผลของผู้สำเร็จอนุปริญญาพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2515 ถึงปีการศึกษา 2516 จำนวน 182 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อสำรวจอาชีพ การนำความรู้ไปใช้และอุปสรรคในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าว การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดประกอบวิชาชีพพยาบาลมากที่สุด คือ ร้อยละ 84.07 ส่วนงานอื่นมีบ้างเล็กน้อย ผู้ประกอบอาชีพพยาบาลเป็นผู้ที่รับราชการในโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ ร้อยละ 64.71 ส่วนผู้ที่รับราชการในโรงพยาบาลต่างจังหวัด หรือสถานอนามัยมีน้อยที่สุด พยาบาลส่วนใหญ่มีความพอใจในงานที่รับผิดชอบอยู่ปานกลาง คือ ร้อยละ 36.60 งานพิเศษที่พยาบาลส่วนใหญ่ทำนอกเหนือจากงานอาชีพคือ งานพยาบาลพิเศษมีอยู่ร้อยละ 41.83 ในด้านความรู้ทางวิชาการพยาบาลนั้นพยาบาลส่วนใหญ่สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับงานที่ทำได้มาก ร้อยละ 70.59 ส่วนอุปสรรคในการทำงานของพยาบาลนั้นมีเหตุจากการเบื่องานมากที่สุด คือ ร้อยละ 19.19 รองลงมา คือ

¹จันทรา ณ ระนอง, "การติดตามผลบัณฑิตสาขาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี พ.ศ. 2513-2517" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 3-4, 27-29.

การทำงานหนักร้อยละ 18.82 และเห็นว่าตำแหน่งหน้าที่การงานไม่ก้าวหน้าร้อยละ 16.24¹

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปีคริสต์ศักราช 1964 หรือพุทธศักราช 2507 โรเบิร์ต ซี นิโคลส์ และ อเล็กซานเดอร์ คัมบลิว ออสติน (Robert C. Nichols and Alexander W. Astin) ได้วิจัยด้านการติดตามผลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการทราบเกี่ยวกับการศึกษาด้านวิชาการและความสำเร็จในวิชาชีพ สถานภาพ ปัจจุบัน งานกับความสนใจ แผนชีวิตในอนาคตและข้อมูลทางค่านิยมการศึกษามาวางเล็กน้อย นักศึกษาที่เป็นประชากรในการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาในสหรัฐอเมริกาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงของทุกรัฐโดยพิจารณาจากประกาศนียบัตรในระดับมัธยมศึกษา และคะแนนในการสอบเข้าเรียนในวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการการสอบ ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1956 ถึงคริสต์ศักราช 1959 จำนวน 3,106 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3,031 คน และสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ 75 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษากลุ่มทั้งกล่าวสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมากที่สุดในทุก ๆ รุ่น รองลงมา คือ ระดับปริญญาโทบัณฑิต ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือต่ำกว่าปริญญาบัณฑิต ในด้านการวางแผนการศึกษานั้นมุ่งหวังเรียนถึงระดับคุณวุฒิปบัณฑิตมากที่สุด สำหรับเพศชาย ส่วนเพศหญิงต้องการศึกษาถึงระดับมหาบัณฑิตมากที่สุด ในด้านการทำงานนั้นส่วนใหญ่ทำงานหรือทำสัญญาจ้างในการทำงานเมื่อศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย และส่วนน้อย คือไม่ถึงร้อยละ 1 ที่ยังไม่มีการทำงานหรือสัญญาจ้างเลย ในสาขาวิชาที่ศึกษานั้นมีความแตกต่างกัน

(มังอระ) คณิ่ง เหตุ, "การติดตามผลของผู้สำเร็จอนุปริญญาพยาบาลของครุภัก และอนามัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2515-2516" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 3, 40-41.

ระหว่างชายกับหญิง คือ ชายศึกษาทางวิทยาศาสตร์กายภาพมากที่สุด หญิงศึกษาทางมนุษยศาสตร์มากที่สุด ส่วนการศึกษาวิชาชีพชั้นสูง หรือวิชาเฉพาะนั้น ทั้งชายและหญิงศึกษาคำนวณการศึกษามากที่สุด การเลือกวิชาชีพในขณะที่เข้าศึกษานั้นนักศึกษาเลือกและหวังทำงานคำนวณวิจัยมากที่สุดสำหรับนักศึกษาชาย ส่วนนักศึกษาหญิงเลือกงานสอนหนังสือมากที่สุด และเมื่อติดตามผลหลังสำเร็จการศึกษาแล้วก็ปรากฏว่าชายทำงานคำนวณวิจัยมากที่สุด และหญิงทำงานคำนวณการสอนมากที่สุด ในด้านการมีครอบครัวนั้นหญิงมีจำนวนร้อยละมากกว่าชายรวมทั้งการมีบุตรด้วย¹

ในระหว่างปีคริสตศักราช 1966 ถึงคริสตศักราช 1967 หรือระหว่างปีพุทธศักราช 2509 ถึงปีพุทธศักราช 2510 คอฟน์ เอ็ม โคทส์ (Daphne M. Koats) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลนักศึกษาเอเชียที่ไปทำการศึกษายู่ในมหาวิทยาลัยออสเตรเลีย ประเทศออสเตรเลีย โดยผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากแผนโคลัมโบค้าย วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อต้องการทราบว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วนั้นได้นำความรู้จากการศึกษาในมหาวิทยาลัยออสเตรเลียไปใช้หรือไม่หลังจากกลับไปสู่ประเทศของตนแล้ว เมื่อกลับไปแล้วได้งานทำหรือไม่ งานตรงกับสาขาวิชาที่เรียนไปหรือไม่ และต้องการกลับไปสู่ประเทศออสเตรเลียอีกหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้สำเร็จการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นผู้ที่ไปศึกษาทั้งโดยทุนส่วนตัวและทุนของรัฐบาล ผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากประเทศ ฟิลิปปินส์ อินเดียน ปากีสถาน ซีลอน ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ซามัว ซาราวัก และสิงคโปร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาที่สำเร็จส่วนใหญ่ได้นำความรู้จากการศึกษาไปใช้และทำงานตรงสายวิชาที่ได้ศึกษาไป มีส่วนน้อยที่ทำงานไม่

¹ Robert C. Nichols and Alexander W. Astin, "Progress of Merit Scholar : An Eight Year Follow-up," The Personnel and Guidance Journal XLIV (March 1966) : 673-681.

ตรงสายวิชา สาขาวิชาที่ใหญ่ ๆ ที่ทำได้แก่ ทางด้านสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม การศึกษา ศิลปและสังคม แพทย์ เศรษฐศาสตร์และการบัญชี วิทยาศาสตร์ ผู้ที่ยังไม่มีงานทำ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วพบว่า มีเพียงชาวอินเดียนี้อยู่เท่านั้น แต่มีใ้ทุกคน งานที่ทำมากที่สุดได้แก่ งานทางด้านการศึกษา ศิลปและสังคม ส่วนงานที่มีผู้ทำน้อยที่สุดได้แก่ ด้าน เศรษฐศาสตร์และการบัญชี หน่วยงานที่ทำได้แก่งานที่สังกัดรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจมากที่สุด งานอันดับแรกของผู้สำเร็จการศึกษาทำเมื่อกลับสู่ประเทศของตนและได้ใช้ความรู้ ความสามารถที่ได้ฝึกฝนอบรมหรือเรียนนามากที่สุดคือชาวไทย ส่วนการเปลี่ยนงานจากแนว ที่ตนได้ศึกษามานั้นปรากฏว่า ชาวอินเดียนี้อยู่มากที่สุด การตงงานเนื่องจากเปลี่ยนวิชาหรือ แนวในการศึกษาอบรมนั้น ชาวไทยมีมากที่สุด ในด้านการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพที่ตนประก อบอยู่นั้น ปรากฏว่า ชาวฟิลิปปินส์มีมากที่สุด และชาวซาราวักน้อยที่สุด ผู้สำเร็จการ ศึกษาแทบทุกประเทศมีความต้องการกลับไปสู่ประเทศออสเตรเลียอีกถ้ามีโอกาส แต่มีจำนวน ไม่มากนักที่มีความต้องการเช่นนั้น¹

ในปีคริสต์ศักราช 1972 หรือพุทธศักราช 2515 คณะกรรมการหนังสือพิมพ์ของ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ได้ศึกษาถึงการทำงานของบัณฑิตที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยในสหราชอาณาจักร ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1969 ถึงคริสต์ศักราช 1970 ทั้งชายและหญิง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าบัณฑิตแต่ละระดับนั้นต้องการศึกษาต่อหรือทำงานที่ใดบ้าง และบัณฑิตมี งานทำอยู่แล้วหรือไม่เพียงใด บัณฑิตที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บัณฑิตระดับปริญญาตรี 47,584 คน ปริญญาโท 11,402 คน ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตระดับปริญญาตรี ร้อยละ 39.2 ต้องการศึกษาคต่อหรืออบรมฝึกฝนวิชาชีพเพิ่มเติม ร้อยละ 36.9 ต้องการ ทำงานในสหราชอาณาจักร และร้อยละ 24.0 ซึ่งเป็นบัณฑิตชาวต่างประเทศกลับคืนสู่

¹ Daphne M. Koats, "Back in Asia," (A Follow-up Study of Australian-Trained Asian Students, The Australian National University : Canberra, 1969), pp. 38-41, 134-163.

ประเทศของตน ผู้ที่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ศึกษาในสาขาวิชาครู ศิลปและวิทยาศาสตร์ ส่วนบัณฑิตระดับปริญญาโทนั้น ร้อยละ 64.6 ที่จบสาขาวิทยาศาสตร์ และร้อยละ 35.4 ที่จบสาขาศิลปและสังคม ในจำนวนนี้มีบัณฑิตชาย ร้อยละ 33.6 หญิงร้อยละ 33.8 ที่มีงานทำประจำอยู่แล้วในสหราชอาณาจักร ส่วนบัณฑิตที่ได้อ่านทำและกำลังหางานทำในสหราชอาณาจักรนั้นมีบัณฑิตชาย ร้อยละ 15.6 หญิง ร้อยละ 19.2 ส่วนบัณฑิตชาวต่างประเทศที่กลับคืนประเทศของตนมีชายร้อยละ 15.4 หญิงร้อยละ 12.3 บัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกมีบัณฑิตชายร้อยละ 6.4 และหญิงร้อยละ 4.6 นอกเหนือจากนี้บางส่วนกำลังฝึกงาน คุงาน และบางส่วนยังไม่ตัดสินใจใด ๆ¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹The University Grants Committee, "First Employment of U.K. University Graduates," Higher Education 1 (May 1972) : 241-243.